

**Samen verhogen we
de biodiversiteit**

en maken we
Rheden natuurrijker

Biodiverser Rheden, voor:

Waarom... de biodiversiteit vergroten in Rheden?

Met de biodiversiteit van een dorp wordt het aantal verschillende planten- en diersoorten die in een dorp voorkomen aangeduid. Door menselijke ingrepen (o.a. landbouw, industrie en bebouwing) is de biodiversiteit in de afgelopen decennia enorm afgenomen. Terwijl al deze soorten ons voorzien van zuurstof, schoon water en een goede bodemkwaliteit. Kortom, essentiële elementen voor ons eigen voortbestaan!

Hoe werk je aan het verhogen van de biodiversiteit?

Iedere inwoner kan helpen, want elke tuin, elk dak, elk balkon en elke boom-spiegel biedt mogelijkheden. Pas meer en diverser groen toe en/of biedt nestgelegenheid. Check de maatregelen!

---

gemeente Rheden

Samen maken wij gemeente
Rheden biodiverser!

Wil je meedoen en heb je hulp nodig? Heb je tips om de biodiversiteit van gemeente Rheden rijker te maken? Neem contact op via energiek@rheden.nl

---

1.

Amfibieruigte

1.

Amfibieruigte

Waarom... een amfibieruigte creëren?

- Amfibieën, zoals salamanders, kikkers en padden gebruiken ruigtes om te jagen en voor voedsel.
- In ruige vegetatie zijn amfibieën beschermd tegen hitte en kou.
- Amfibieën eten veel muggenlarven, dus je hebt minder muggen in de zomer!

Hoe doe je dat?

- Zorg voor struiken of dichte begroeiing rondom je tuinvijver of poel.
- Laat in de winter afgestorven plantenstengels en dood blad gewoon staan.
- Meer tips? Google naar: 'oase tuinieren amfibieën'.

---

gemeente Rheden

Samen maken wij gemeente
Rheden biodiverser!

Wil je meedoen en heb je hulp nodig? Heb je tips om de biodiversiteit van gemeente Rheden rijker te maken? Neem contact op via energiek@rheden.nl

---

Fotografie: Le Far West (vijver), Richard Dijkgraaf (zandhagedis)

2.

Insectenhotel / stenen

2.

Insectenhotel / stenen

Waarom... een insectenhotel maken?

- Insecten zijn heel belangrijk in ons ecosysteem: ze onderdrukken plagen, bestuiven planten en dienen als eten voor allerlei andere dieren.
- In een insect-rijke tuin is meer te zien: vlinders, hommels, lieveheersbeestjes of solitaire bijen maken een tuin veel levendiger.

Hoe doe je dat?

- Koop of maak een insectenhotel en zet hem in je tuin.
- Insectenstenen zijn een soort mini insecten-hotels in de vorm van een baksteen, je kunt deze gebruiken in normale muren.
- Voor meer tips, ga naar www.vlinderstichting.nl en zoek daar op 'insectenhotel'.

---

gemeente Rheden

Samen maken wij gemeente
Rheden biodiverser!

Wil je meedoen en heb je hulp nodig? Heb je tips om de biodiversiteit van gemeente Rheden rijker te maken? Neem contact op via energiek@rheden.nl

---

3.

Roofvogelpalen

3.

Roofvogelpalen

Waarom... roofvogelpalen plaatsen?

- Roofvogels zijn heel nuttig: ze jagen op dieren als muizen en ratten en voorkomen zo plagen.
- Roofvogels gebruiken palen als uitkijkpunt langs de weg. Door op te stijgen vanaf een hoge T-paal (i.p.v. een lage hectometer paal), worden minder roofvogels slachtoffer van verkeersongevallen.

Hoe doe je dat?

- Een geschikte roofvogelpaal steekt 3 m boven de grond uit en heeft een 'zitplaats' van ongeveer 50 cm breed.
- Plaats de paal in een open omgeving, en misschien krijg je al snel bezoek van een uil of buizerd!

---

gemeente Rheden

Samen maken wij gemeente
Rheden biodiverser!

Wil je meedoen en heb je hulp nodig? Heb je tips om de biodiversiteit van gemeente Rheden rijker te maken? Neem contact op via energiek@rheden.nl

---

Fotografie: Dana Dijkgraaf Design (roofvogelpaal), Eva Darron / unsplash (kerkuil)

4.

Stapelmuurtjes

4.

Stapelmuurtjes

Waarom... stapelmuurtjes bouwen?

- Door de kieren en gaten in een muur kan deze begroeien met allerlei plantensoorten zoals Steenbreekvaren en het Muurleeuwenbekje. Dit ziet er niet alleen mooi uit, de planten voorzien ook allerlei insecten van voedsel.
- Kieren en gaten in een stapelmuur bieden ruimte voor allerlei dieren, zoals vogels, insecten en amfibieën.

Hoe doe je dat?

- Een stapelmuurtje kan je maken van gerecyclede stenen en dakpannen of van speciale plantenstenen en neststenen. Deze geeft een strakker beeld.
- Voor tips kijk op: www.vivarapro.nl/natuurstenen.

---

gemeente Rheden

Samen maken wij gemeente
Rheden biodiverser!

Wil je meedoen en heb je hulp nodig? Heb je tips om de biodiversiteit van gemeente Rheden rijker te maken? Neem contact op via energiek@rheden.nl

---

5.

Hagen

5.

Hagen

Waarom... een haag planten?

- Een schutting is voor veel dieren een barrière, een haag is juist een beschermt wandelpad.
- Een bloeiende haag ziet er mooi uit en biedt nectar voor bijen en vlinders.
- Een wintergroene haag is voor veel vogels een perfecte nestlocatie.

Hoe doe je dat?

- Snoei de haag niet te smal, een bredere haag biedt meer bescherming voor dieren.
- Heb je een bloeiende haag? Snoei pas na de bloei.
- Een haag met verschillende soorten planten, zorgt ook voor diversiteit in diersoorten.

---

gemeente Rheden

Samen maken wij gemeente
Rheden biodiverser!

Wil je meedoen en heb je hulp nodig? Heb je tips om de biodiversiteit van gemeente Rheden rijker te maken? Neem contact op via energiek@rheden.nl

---

6.

Inzaaien wilde bloemen

6.

Inzaaien wilde bloemen

Waarom... wilde bloemen inzaaien?

- Wilde bloemen trekken prachtige vlinders en insecten aan en vogels eten graag de zaden. Ze komen hier van nature voor en daardoor herkennen insecten deze bloemen eerder als voedsel dan exotische bloemen.
- Wilde bloemen voegen geur en kleur toe aan je tuin.

Hoe doe je dat?

- Koop een (biologisch) mengsel van wilde bloemenzaden.
- Zaai de bloemen in de zwarte aarde, nooit op het gras.
- Bloemen op een zonnige plek produceren meer nectar en voeden dus meer insecten.
- Tip: combineer met een insectenhotel.
- Meer tips vind je op: www.happyseeds.nl.

---

gemeente Rheden

Samen maken wij gemeente
Rheden biodiverser!

Wil je meedoen en heb je hulp nodig? Heb je tips om de biodiversiteit van gemeente Rheden rijker te maken? Neem contact op via energiek@rheden.nl

---

7.

Fruit- en notenbomen

7.

Fruit- en notenbomen

Waarom... fruit- en notenbomen planten

- Fruit- en noten bomen produceren verbazende hoeveelheden heerlijk eten, voor zowel mens als dier!
- Fruitbomen bloeien uitbundig in de lente.
- Ontdek vruchten- en notensoorten die je nooit in de winkel tegenkomt!

Hoe doe je dat?

- Fruit- en notenbomen zijn onderhoudsarm, variërend van een jaarlijkse snoeibeurt tot gewoon niets doen.
- Let bij het kopen van fruitbomen goed op dat je bomen kiest die passen bij je grondsoort.
- Veel fruitbomen hebben een soortgenoot nodig om vruchten te kunnen maken, bij ruimtegebrek kun je eventueel samen met de burens een paar kopen.

---

gemeente Rheden

Samen maken wij gemeente Rheden biodiverser!

Wil je meedoen en heb je hulp nodig? Heb je tips om de biodiversiteit van gemeente Rheden rijker te maken? Neem contact op via energiek@rheden.nl

---

8.

Dicht struikgewas

8.

Dicht struikgewas

Waarom... dicht struikgewas aanplanten?

- Dichte struiken bieden overwinteringsplaatsen voor allerlei dieren; insecten, padden, maar ook egels.
- Vogels kunnen in dichte, stekelige struiken veilig een nest bouwen, katten komen hier niet in!
- Dicht struikgewas is een goede plek voor veel kleine dieren om op insecten te jagen.

Hoe doe je dat?

- Na het aanplanten van dicht struikgewas is het makkelijk te onderhouden, gewoon zo min mogelijk!
- Soorten zoals meidoorn, sleedoorn, gele kornoelje en rozenstruiken bloeien uitbundig, dit maakt het struikgewas mooi en nog nuttiger voor insecten.

---

gemeente Rheden

Samen maken wij gemeente
Rheden biodiverser!

Wil je meedoen en heb je hulp nodig? Heb je tips om de biodiversiteit van gemeente Rheden rijker te maken? Neem contact op via energiek@rheden.nl

---

9.

Inheemse beplanting

9.

Inheemse beplanting

Waarom... inheemse beplanting toepassen?

- Planten zijn de basis van de voedselketen. Voor insecten zijn inheemse soorten essentieel voor het grootbrengen van een volgende generatie. Bovendien zijn ze voor veel dieren vaak geschikter als schuilplaats, bron van voedsel of nestplaats dan niet-inheemse planten. Zo bieden ze bijvoorbeeld meer nectar.
- Inheemse soorten zijn vaak beter aangepast aan de nederlandse omstandigheden en vergen daarom minder onderhoud dan niet-inheemse soorten.

Hoe doe je dat?

- Een kweker of hovenier met goede plantenkennis zal je advies kunnen geven over inheemse planten.
- Google: 'Inheemse plantensoorten in stad en landschap'.

---

gemeente Rheden

Samen maken wij gemeente
Rheden biodiverser!

Wil je meedoen en heb je hulp nodig? Heb je tips om de biodiversiteit van gemeente Rheden rijker te maken? Neem contact op via energiek@rheden.nl

---

10.

Groene daken

10.

Groene daken

Waarom... groene daken aanleggen?

- Groene daken verhogen de biodiversiteit. Ze trekken insecten aan en daarmee ook insecteneters, zoals vogels en vleermuizen.
- Een groen dak zorgt voor jou en je omgeving! Het vermindert wateroverlast doordat het regenwater vasthoudt, het isoleert, zonnepanelen functioneren beter en je dak gaat bovendien langer mee.

Hoe doe je dat ?

- Er bestaan verschillende soorten groene daken. Het simpelste groene dak is een lichtgewicht sedum dak. Dit kun je zelf makkelijk aanleggen. Voor een ingewikkelder groen dak zoals een dak(moes)tuin is het aan te raden professionele hulp te zoeken.

---

gemeente Rheden

Samen maken wij gemeente
Rheden biodiverser!

Wil je meedoen en heb je hulp nodig? Heb je tips om de biodiversiteit van gemeente Rheden rijker te maken? Neem contact op via energiek@rheden.nl

---

11.

Minivijver

11.

Minivijver

Waarom... een minivijver aanleggen?

- Een vijver hoeft niet groot te zijn, een minivijver draagt al veel bij aan de biodiversiteit in je tuin. Hij trekt allerlei dieren aan, om te drinken, eitjes te leggen, te jagen of om in te wonen. Zo vind je in een gezonde minivijver amfibieën en hun jongen.
- Het vormt een ideale drink- en badplaats voor vogels.

Hoe doe je dat?

- Je kunt zelf een minivijver maken door bijvoorbeeld een doormidden gezaagd wijnvat in te graven.
- Vissen in de vijver eten graag de jongen en eitjes van amfibieën, houd hier rekening mee.
- Wat ruige vegetatie in en rond de vijver is belangrijk om vijverbezoekers een veilig gevoel te geven.

---

gemeente Rheden

Samen maken wij gemeente
Rheden biodiverser!

Wil je meedoen en heb je hulp nodig? Heb je tips om de biodiversiteit van gemeente Rheden rijker te maken? Neem contact op via energiek@rheden.nl

---

12.

Natuurvijver

12.

Natuurvijver

Waarom... een natuurvijver creëren?

- Een natuurvijver heeft een natuurlijke bodem met flauwe oevers. Amfibieën en waterbeestjes kunnen zich ingraven. Vissen zijn niet gewenst, ze eten de eitjes en larven. Andere dieren kunnen hier drinken, wassen en jagen.
- Een natuurvijver is een aantrekkelijke toevoeging in een binnentuin of in het landschap.

Hoe doe je dat?

- Een natuurvijver kan aangelegd worden op laagliggend terrein met hoog grondwater of op zand als je met een leemlaag werkt als bodemafdekking.
- Zorg dat de poel op een zonnige plek ligt.
- Zie www.poelen.nu voor meer informatie.

---

gemeente Rheden

Samen maken wij gemeente
Rheden biodiverser!

Wil je meedoen en heb je hulp nodig? Heb je tips om de biodiversiteit van gemeente Rheden rijker te maken? Neem contact op via energiek@rheden.nl

---

13.

Groene gevels

13.

Groene gevels

Waarom... groene gevels maken?

- Groene gevels hebben niet alleen een prachtige uitstraling: ze isoleren, dempen geluid, reinigen de lucht en bieden een perfecte nestlocatie voor allerlei vogels.
- Een groene gevel kan ook een eetbare gevel zijn, denk aan druiven en kiwi's bijvoorbeeld.

Hoe doe je dat?

- De eenvoudigste groene gevel bestaat uit klimplanten, deze worden onderaan de gevel geplant en groeien de gevel op (evt. via gespannen kabels).
- Er zijn ook speciale groene gevelsystemen voor niet zelfklimmende planten.
- Meer weten? Kijk op: www.tuinenbalkon.nl.

---

gemeente Rheden

Samen maken wij gemeente
Rheden biodiverser!

Wil je meedoen en heb je hulp nodig? Heb je tips om de biodiversiteit van gemeente Rheden rijker te maken? Neem contact op via energiek@rheden.nl

---

14.

Wilde tuinen

14.

Wilde tuinen

Waarom... wilde tuinen maken?

- Een wilde tuin betekent in feite: minder maaien en minder onderhoud. Door rommelhoekjes, hopen bladafval en variatie in hoogte en plantensoorten kunnen er veel meer verschillende planten, insecten, vogels en kleine zoogdieren leven.
- Een wilde tuin geeft een mooi contrast tussen strak en natuurlijk. Geniet van weidebloemen, wuivende grassen en vooral van minder onderhoud!

Hoe doe je dat?

- Maai alleen het gedeelte dat intensief gebruikt wordt, bijvoorbeeld het pad en een picknickplaats op het gazon. De rest hoeft maar één of twee keer per jaar gemaaid te worden. Onkruid bloeit vaak prachtig.

---

gemeente Rheden

Samen maken wij gemeente
Rheden biodiverser!

Wil je meedoen en heb je hulp nodig? Heb je tips om de biodiversiteit van gemeente Rheden rijker te maken? Neem contact op via energiek@rheden.nl

---

Fotografie: Le Far West (tuin), R. Ginsel in Daalhuizerpark (gehakkelde aurelia)

15.

Binnentuinen

15.

Binnentuinen

Waarom... gemeenschappelijke binnentuinen maken?

- Een gemeenschappelijke binnentuin in de wijk is een oase voor de biodiversiteit, verminderd hittestress en heeft bovendien grote esthetische en sociale waarden. Een binnentuin verbindt tuinen en openbare ruimte. Hierdoor kunnen planten en dieren zich door wijken heen verplaatsen.

Hoe doe je dat?

- Veel huizenblokken delen een binnentuin die door de gemeente wordt beheerd. Door het beheer samen met je burens zelf in handen te nemen heb je meer invloed op de invulling. Je zou zelfs (achter) tuinen met elkaar kunnen verbinden door schuttingen te verwijderen! Hoe minder (harde) grenzen, hoe groter de biodiversiteit.

---

gemeente Rheden

Samen maken wij gemeente
Rheden biodiverser!

Wil je meedoen en heb je hulp nodig? Heb je tips om de biodiversiteit van gemeente Rheden rijker te maken? Neem contact op via energiek@rheden.nl

---

16.

Takkenwal

16.

Takkenwal

Waarom... een takkenwal stapelen?

- Een takkenwal bestaat uit gestapelde takken. Door de grillige structuur ontstaan mooie verstoppelijkes voor allerlei kleine dieren zoals egels, vogels, salamanders en padden.
- Een takkenwal zit vaak vol insecten, die voor veel andere dieren weer lekker eten zijn.
- Een takkenwal kan ook als erfafscheiding dienen!

Hoe doe je dat?

- In plaats van je snoeiafval naar de gemeentewerf te brengen, kun je het gebruiken voor het maken van een takkenwal.
- Om een takkenwal er netter uit te laten zien kun je takken stapelen tussen vier palen.

---

gemeente Rheden

Samen maken wij gemeente
Rheden biodiverser!

Wil je meedoen en heb je hulp nodig? Heb je tips om de biodiversiteit van gemeente Rheden rijker te maken? Neem contact op via energiek@rheden.nl

---

17.

Vogelhuisjes en nestkasten

17.

Vogelhuisjes en nestkasten

Waarom... vogelhuisjes en nestkasten?

- Door de functionele (nieuw)bouw van onze woningen is er steeds minder nestgelegenheid. Een nestkast biedt de oplossing. Dus lok je lievelingsvogel naar je tuin door de juiste nestkast te plaatsen en kijk toe hoe vogels zingen, een nest bouwen en hun jongen grootbrengen!

Hoe doe je dat?

- Verschillende vogelsoorten maken hun nesten in verschillende soorten kasten. Deze kasten hebben elk hun eigen afmetingen en geschikte locatie.
- Voor meer informatie over nestkasten, vogelhuisjes en deze zelf bouwen, kijk op www.vogelbescherming.nl.

---

gemeente Rheden

Samen maken wij gemeente
Rheden biodiverser!

Wil je meedoen en heb je hulp nodig? Heb je tips om de biodiversiteit van gemeente Rheden rijker te maken? Neem contact op via energiek@rheden.nl

---

18.

Vleermuiskasten

18.

Vleermuiskasten

Waarom... vleermuiskasten plaatsen?

- Vleermuizen eten insecten. Één dier kan tussen tot 3.000 muggen per avond eten. Ze wonen in kieren en spleten van huizen en bomen. Veel nieuwbouw en geïsoleerde huizen hebben dit niet meer.

Hoe doe je dat?

- Vleermuizen zijn kieskeurig. Ze hebben verschillende zomer-, winter-, kraam- en paarverblijven, leven soms in een kolonie, een deel van het jaar juist alleen.
- Het ophangen van meerdere kasten helpt enorm. Daarnaast zijn factoren als locatie, temperatuur, aanvliegroute, kastmateriaal en kastvorm heel belangrijk.
- Meer informatie: www.zoogdiervereniging.nl.

---

gemeente Rheden

Samen maken wij gemeente
Rheden biodiverser!

Wil je meedoen en heb je hulp nodig? Heb je tips om de biodiversiteit van gemeente Rheden rijker te maken? Neem contact op via energiek@rheden.nl

---

Fotografie: Nikkie van Grinsven (kasten), Vivara Pro (vleermuis in kast)

19.

Nestkasten voor zoogdieren

19.

Nestkasten voor zoogdieren

Waarom... nestkasten aanbieden voor zoogdieren?

- Met een nestkast biedt je zoogdieren een eigen plek waar ze kunnen schuilen en een nest kunnen bouwen. Je hebt kasten voor o.a. eekhoorns, egels en marters.
- Steen- en boommarters kunnen nog wel eens overlast veroorzaken. Dat voorkom je met een nestkast, ze kiezen hier eerder voor dan voor een nest in een dak of een schuur.

Hoe doe je dat?

- Er zijn veel verschillende nestkasten voor veel verschillende zoogdieren. Ieder dier heeft weer zijn eigen specifieke wensen.
- Kijk voor meer informatie op bijvoorbeeld www.vivara.nl.

---

gemeente Rheden

Samen maken wij gemeente
Rheden biodiverser!

Wil je meedoen en heb je hulp nodig? Heb je tips om de biodiversiteit van gemeente Rheden rijker te maken? Neem contact op via energiek@rheden.nl

---

20.

Eco-verlichting

20.

Eco-verlichting

Waarom... eco-verlichting gebruiken?

- Zowel nacht- als dagdieren kunnen last hebben van verlichting 's nachts. Het kan hun bioritme verstoren, de jacht moeilijk maken en zelfs verblinden.
- Verschillende kleuren licht hebben verschillend effect. Zo is gebleken dat groen en wit licht vrij schadelijk is, terwijl rode/amberkleuren het minst negatieve effect hebben. Maar het beste is: geen licht!

Hoe doe je dat?

- Buitenlampen vervangen door amberkleurige LED-lampen, bijvoorbeeld vleermuisvriendelijke lampen.
- Buitenlampen (later op de avond) dimmen of het liefst zelfs uitdoen.

---

gemeente Rheden

Samen maken wij gemeente
Rheden biodiverser!

Wil je meedoen en heb je hulp nodig? Heb je tips om de biodiversiteit van gemeente Rheden rijker te maken? Neem contact op via energiek@rheden.nl

---

21.

Faunatrappen

21.

Faunatrappen

Waarom... faunatrappen maken?

- Veel kleine dieren kunnen niet zelfstandig uit het water komen als er een steile oeverrand is en kunnen daardoor verdrinken.
- Een faunatrap helpt dieren zoals egels en kikkers op een gemakkelijke manier het water uit.

Hoe doe je dat?

- Je kunt ook heel gemakkelijk zelf een trappetje timmeren. Wat platte stenen schuin opstapelen geeft vaak ook al voldoende mogelijkheid om het water uit te komen.
- Er zijn ook kant en klare producten te koop. Zie bijvoorbeeld www.hipgroen.nl.

---

gemeente Rheden

Samen maken wij gemeente
Rheden biodiverser!

Wil je meedoen en heb je hulp nodig? Heb je tips om de biodiversiteit van gemeente Rheden rijker te maken? Neem contact op via energiek@rheden.nl

---